

Om den gamle Gud och om den ny Gud.

Om den gamle tro och om den ny tro.

Om den gamle lærdom och om den ny lærdom /
Sax i Malmø. Aar 1535. 8.

Den rette vej til Himmerig. Prentet i Andorp
och rettet af Christian Pedersen / som vaar Cam-
mel i Lund. 1531. 8.

XXV.

Nogle oord efter A. B. C. orden ; her kunne og
hidførte de som findes s. XXX.

A.

Aaraad : oplagd raad.

Aabood : tilbood/tillag.

Adfare : begynde / for-
stafte / Adfar.

Atgoder : fød af good
flegt.

Amelere / glindre : po-
lere.

Amlet : robe / som Am-
let holdt sig for / See
Sakso.

Angerløs : fri fra til-
tale.

And : undte / hand and
dem vel.

Anled : ansigt.

Ariids tiid : gammel tiid/
siden K. Harald elder
Ariid var. (a)

Arpe : dend hund som
børn fødes med skarn.
gammel Arpe.

Avnesoot : Sygdom af
lang alder / af K. Av-
ne (N. Krøn.)

Are / are : at pløje.

B.

Bandsmand : udedist/
bandsfar.

Befuelde : bedrage.

Belaffe : belaffe / Sak/
: Lyde.

Be.

Besørge : have omsorg
for.

Beskede : forklare / be-
stikke beskeden mand.

Becimen : tilig / i rette
tiid.

Birtingsbad : Sværd-
bad / ondt bad / Bir-
ting : sværd / hand
tog Birting paa sin
bag i vifen.

Bister : grim / bister
mørk.

Blide : stud / blidekast.

Boisne : et rundt stein.

Bord / Bret.

Brat / hastig / lige med.

Braad / Bytte / rov.

Bul / krop.

But / grov.

Børfast / veirfast.

Bøs / ond. Byst er bru-
dur ad fystubider / en
viknar siden. Bruden
er først haard mod bej-
len / siden vegner hun.

Brandvoold / Som steer
med brand.

Blege / Kriid. At blege /
Bleg-hvidt.

D.

Dagtinge / forlige.

Danehof / Herredag.

Denge / Sla give hug
uid.

Dejn / var i gamle dage
Rand. her af / Til
degns : tilfulde / som
en mand. Dette oord
bruges tit i helden-
buch. for mandhaftig.
thegetlich. J. Lips.

Diers / dristig. diershed.

Daarster af daare / to-
belig / galmed.

Drog / et skarn / dravels-
mand.

Drotten / Herre / bruges
endnu paa Island / her
af er Drotning.
Konger bleve og først
kaldede Drotter eller
Drotner / Joord-
drot / Drotsvad.

E. (meening.

Eensindighed : Eens

S iij

Esge

(a) I. B. af aar og tid i notis over N. lov.

Egge / Ellskynde. Eg-
gelse.

Ellen / **Elven** / holdtes
for en skovselder bier-
ge **Bud** / som indtog
mennesker til sig og for-
vildede dem. her af si-
ges : Ellen leger med
ham. Ellekonge.

Ellbog : Eroldsoms-
bøg. **Elvedands**. **El-**
verhøj. **Elvekvin-**
der. See Kampebo-
gen.

Elke / Jordre.

F.

Fæned / Fæmon / Fvæg.

Fæt / Stind / uldstind.

Fæner sig / stikker sig.

Fardag / Naar mand
skal fare og flytte. Leje
er eje til fardag.

Faver / hæst / smuk.

Fellig / Røo.

Festefelle / Festemøo.

Føig / som duer lidt / og
skal snart døe. **Wærn** /

Kæleseg. seg efter seg
: barn (N. Lov)

Filig / Attraa / at fige.

Fjern / Fra/langt fra.

Fiermer / nermere.

Fiele / hæle / dølgje.

Fleminger / **Flamske** /
de af Flandereren.

Formaalsstid / For-
medags. Fordum tid.

Formale / Fortale.

Foodspar / Som sparer
sin food og gang.

Forn / Sammel. fornet
tra.

Fleste Søndag / Faste-
lavns Søndag. Riere
Søndag. (Dom. Jud.)

Forskrifve / Sende i
landflygtighed. oam.

Forsntimen / Nyligen.

Fro / Glad / Fornam.

Føig / Starn. Dievelen
foer med løgn og føig.

Fordags : Igaar / til
forn. Efterdags.

Fuille / Døgtevinde. Vi-
slaaerisk.

Gast

G.

Gast / Ond aand.

Gen / imod. gæmmale.

Gielde / Gylde / raabe
og lade paa en betalle.

Gjortigen / grande / som
det der er gjort. Det
kunde mand gjortigen
see.

Grande / Nabo.

Græser / Stager. Med
græser blev Christ sla-
gen.

Gyos / Giestebud.

H.

Hald / Klippe / Højsled.
Greenhald.

Hedste / et par egne folk.

Heggoms-oord / Karns-
oord.

Hengle-klede / som hen-
ges paa. At hengle sig.

Herdig kari / Stærk i
herdene. Herdestærk.

Hige / Stræbe. Gifve
agt paa.

Hit / Hint / Det andet.
forrige.

Hog / Daarstab.

Hessefoer / Færdig at
ride hest.

Hødsel / Trusel / at høde.

Høfster / Skvyl.

Hu-blod / Rød / frygt-
agtig.

I.

Ild / ilde / Ond / onde /
ildst / ildskhed.

Istæde / Stibøjel.

J.

Jæve / Twille / jæv.

Jætte / Love / en Kam-
pe.

K.

Kesse / udvælle.

Kone / Hustru. Hos de
Svenske er det forag-
telige / enddog dette
næsn tude tillegges
Dronninger hoos os /
som endnu Kvæna
hoos de Engelske. Saa
bruges tilforn **svend** /
dreng / for en mand.
hastig mand; ikke som
nu / om en tiener

S tiii

Kret.

Krøkke-mand/ Krøb-
ling.
Kveeg/Kviig/ Tilpas.
Kveld/ Aften/der kvæl-
des.
Kvær/ Stille.
Kiødmanger/ Slagter/
Kiødmangergade.
L.
Landfarfoot/ Gængse
Sygdom. (epidemi-
cus m.)
Leding/ Strid/kriig.
Lesde/ Fred/sikkerhed.
Legeren/ Spilleman-
den / som Harperen
(: harpenlaar) maa
skee bedre end Harpe-
nist. En ond harper
kræber altid paa dend
samme streng.
Leften/ Læsning/Bibe-
len/og undertiden ald-
eene Evangelium der
udi.
Lider ad/ Lækker ad en-
den.
Lods-mand/ Styre-
mand.

Lod-los/ Som ej er lod-
tagen.
Løn/ Skyl/betalning.
Lyder paa/ Hører til.
vedkommer.
Lyrd/ Pibe/bassuun/ at
blæse i forgyldene lyrd.
Døden blæser ej i lyrd
for sig.

M.

Maa faa/ I tvil/for-
gesves.
Maal/ Sag oam. Jeg
sætter mig maal til
Gud. Striftemaal.
Beddemaal. Aftens-
maal.
Mandes/kvindes/ be-
dre end vi sige nu om
begge:at giftes. Uman-
dtd tone.
Mandslagtig/ Mand-
draber.
Mandbarn/ Svenbarn.
Saaledis og Møbarn.
Mare/ Var et Natter-
spøgelse hoos de gam-
le/ som soor paa de sof-
vende. Maren rider
han

hanem/Mare. Mare
minde. Maretvinde.
Marevis i viserne.
Midvinter/ midt om
vinteren. som Mid-
sommer.
Minde/ Husommelse.
Gabet af floden.
Mis-male/ Forseelse i
talen.
Modfagn/ Modsigelse.
Modstandig/ Mod-
stander.
Momme/ at hemmeligt
evile oam. Momesag.
Mødreng/ Pigesvend/
Jomfrusvend.
Mude/ Gafve Mude
bryder steenen. (hvad
gior ej gafve?)
N.
Nemme/ Antage. Som-
me nemme bog/somme
nemme Fog. Nam.
Nord-elsv lande. Som
ligge Norden Elven.
Nordalbingia.
Nøken/ En Hav-gud
goos de gamle. Nøken
tog ham bort. Nøken

haver suged hannem.
Nymare/ Synderligt
Nyt.
Nybolen/ afbool : ny
bølig som nylig har be-
gynndt at boo.

O.

Odde/ Dette ejendom-
her af er Adelvej Adels-
bonde. Adelskone. D'
dels goods.
Ophaf/ Begyndere. be-
gyndelse.
Orlove/ Stride. Orlov.
Orke/ Formaae.
Overlange/ faa/ over-
komme.

P.

Palme/ Piletræ/hoos de
gam.
Praten/ Som indeedt
kand taale.
Prisuun/ Mørk stue.
fængsel. Et g. Dansk
oord.

R.

Rag/ Røp/stejl/rage-
ste torn.
Rende/ løbe. Rendere.
løbere. (Sag-

S.
Sagnes / om det / som er
 borte.
Samdriffere.
Samlag / samentegelse /
 som fremlæg / indlæg.
Salse / Ildhuus.
Selv-vild / Selv-villie.
Slofere / som / slørere.
Slagbrand / som kaffis
 i vejen til et skod. For-
 argelse.
Skarve / kvitte.
Skald / Di (etg. oord)
 Viborg skald. item en
 Poet. maa see for de
 kunde vel samen. li-
 gesom de g. Poeter /
 Homerus / Eschylus /
 Alerus / Aristophan-
 es / Epicharmus /
 Enius og mesten alde
 drukte gerne megen
 viin.
Skodreng / skofketnegt.
Skra-uren / Skraling /
 Skrante.
Skrant-uren / Som
 duer intedt. af de g.

Nordste oord / Skra-
 er og Skrane. (See
 Norst dictionarium.)
Skjels-mand / For-
 nuftig.
Skoling / Pritis over
 noget. Det somrer.
Soolbierge / Soolmar-
 ke. Naar Sool gaar
 ned / er sat.
Spekt / Noo.
Steger / Kok / Stegers.
Strag / strunt / stiv /
 straghet.
Strimer / Straaler /
 Soolstrimor / Svensk.
Straa-mand / Som
 hugger gras og straa
 af. Jeemand.
Stempling / Samling.
Stundum / undertiden.
Stødtalendes.
Svenke / Dmslag / om-
 svov.
Svarme / At fare om-
 fring og klamres.
Synde- hood.
Synsk / Grandseendis /
 Som

Som seer det / andre
 ej kunne see.
Sødme / Sødhed / som
 Sødme.
Styre / Noor paa stib.

I.

Tavl / Variavl. seeg med
 med terning.
Tilstaar / meener / be-
 kiender / rundelig at
 tilstaae.
Tine : tiid. Times :
 hendes.
Traltsagtighed.
Treven / Glidtig. artig /
 Tiid ere trevne hæn-
 der under reven kaa-
 be. utrevne soin :
 lade.
Troden / nødig / ugierne.
Tungmodighed / sovg-
 givenhed / naar mand
 er angergiffven.
Ture / Stød / puust / at
 taale fuld svar en tu-
 re. at ture.
Troost / Frimodig / tro-
 stig.

U.
Understaar : forstaar.
Usagt / hastig.
Ulad / naar mand lader
 ilde.
Uster / skyldig.
Ufnog / Slem.
Ufrets / Tral.
Uvid / Galenskab.
Ukardt / uklagedt.
Usty / dristig.
Utykke / Naar nogetey
 tykkes og befalder.
Ushyn / uskabt / usæd /
 uvard / usog / uklad /
 ubes / ulies / ukvem /
 using / usejr / utyffe /
 uhyre / uskel / uva-
 ne / utryg.
V.
Vaaben-ting / Mon-
 string.
Vaandes / Kiades / va-
 re sovgesfuld.
Varme / Bevare.
Valen / Grossen.
Van-gielse / ondgieme.
 Vane

Ban=sag/ond sag.

Ban=ægte/ uegte.

**Bandsygig/ vatterfo-
tig.**

**Bant/mangel. at van-
te. at vanste.**

**Varfel / Advarsel / At
gifve varfel.**

**Vejde/ Vejdestab. Vyt-
te/ jagt/ Vejdemand
af det g. oord/ at vejde
3: jage.**

**Vedermood / et andet
sind/ vederknur. Ve-
derkende (Job. 42.)
af veder/ igten.**

Vennebood/ som mand

giver for vensteb at
faae.

Vedre/ Vejre/uegte.

Vude/ Straff.

**Vold/ bruget for magt/
i en god meening.**

**Vorned/ Ting/(forum)
Berneting.**

**Vrevel / Skarn / Lap-
peri.**

V.

**Vnme/æve/mumle om
noget.**

V.

Vlsvelg/ Dranker.

Vrs/ Hest.

EXXVJ.

DEt oord **Juul** er saa kaldet af Kæiser Julius,
der om sindis i g. Kongekroniken:
Then tid jeg (Fridlev) Danmarks Konning bleff
Aff Rom som Julius then hælæde gæff
Han wille of twinge under romers hand
Som han hade giorth wedh andræ land
Men tha han saa wort folkes macht
Han thordæ ey fry men gjorde en pacht
At wi skulæ en tid om hwert aar
Høgtidhe then dagh hand føddher waar

Then

Then samme høgtidh toge vi vedh
Dch holdernæ for en almiyndelig sedh
Wi kallædhen jwl then rytter tiil loff
Wi brugædæ ther i bode løst og stoff.

At Julius dette begierede / kand og være kommedt
her af / der hans Krigsfolk laae i Winterlejer i
Engelland / hulde de deris sædvanlige leege (a) ved
lige end og paa samme tiid om vinteren. Disse spil
havde indbyggerne ej seet tilfornæ og meente derfor /
at de steede Julius til Vre. Hvilket den ærgierige
Kæiser gierne antog og lood dem kaldes juleleege
efter sig. Siden haver hand begiered af de andre
Nordiske folk/ at de og dende stik vilde antage. Men
at nasnet Juul og Juleleeg (b) vor i brug i disse
lande for Kristendomen / see vi i den Nordiske krø-
nikke (c). Dog bleev navnet siden ved / fordi Kristi
fødsels højtid indfaldt i samme Juledage. Her-
foruden / efterdi Julius begierde ogsaa hwert aar
nogle ryttere af disse riger / og de lode haant de-
om / sendte de en buk for en hest til hannem til spot
hvor af det er kommet med Julebukken. Lange
der efter / der Drusus vilde slaas med Cimbrerne/
gave de hannem en stoer kobbergrøde til stenk / og
der med efterlood hand dend gamle forseelse/ nemlig
dend spot / de gjorde de Romere med bukken. (d)

De gamle brugte mange Tillagsoord (e) som nu
lides

(a) Saturnalia.

(b) Hvorfor det ej synes at være af J^{h} J^{h} Jes 955.

(c) 50 og 72. (d) D. O. Worm in Fastis. (e) Adjectiva.